

Advies

**Sectorraad Kunsten en Erfgoed
3 mei 2018**

Advies over het reglement beurzen voor het doorgeven van vakmanschap in een meester-leerling-traject

Op 5 april 2018 ontving de SARC van Vlaams minister van Cultuur Sven Gatz een vraag om advies over het reglement beurzen voor het doorgeven van vakmanschap in een meester-leerling-traject. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed besprak het reglement op zijn vergadering van 24 april 2018, na een toelichting door Sophie Muyliaert van het Departement Cultuur, Jeugd en Media.

Situering

In de conceptnota 'Naar een duurzame cultureel-erfgoedwerking in Vlaanderen' werd als een van de beleidslijnen het actualiseren van het immaterieel cultureel erfgoed vooropgesteld. De nieuwe subsidielijne die in het reglement beurzen voor het doorgeven van vakmanschap in een meester-leerling-traject wordt uitgewerkt, maakt hier deel van uit.

Het reglement geeft uitvoering aan de beleidsaanbevelingen uit de trajecten 'Schatten van Mensen (2010) en 'Virtuoos Vlaanderen' (2014) en draagt bij aan de profilering van Vlaanderen binnen UNESCO, door de kennisopbouw rond Living Human Treasures.

Het reglement is pionierend en verkennend beleid, ter ondersteuning van personen die actief zijn rond immaterieel erfgoed, meer bepaald in het kader van kleinschalig erfgoedgerelateerd vakmanschap, en dit via een beurzensysteem ter ondersteuning van de kennisoverdracht tussen meesters en leerlingen die het vak (waarvoor geen andere en formele opleidingen bestaan of georganiseerd worden) in de vingers willen krijgen.

Advies

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed spreekt zijn algemene appreciatie over het reglement uit, formuleert een aantal kleine aandachtspunten en heeft tot slot een tekstuele suggestie ter verduidelijking.

Algemene appreciatie

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is zeer blij met de opstart van de beurzen voor het doorgeven van vakmanschap in een meester-leerling-traject. Het is een langverwachte en broodnodige betere ondersteuning van het borgen en doorgeven van skills en kennis van vakmanschap bij individuen in Vlaanderen. Op dit ogenblik staan zij al te vaak onder grote (economische) druk om te overleven, en komen zij bij andere ondersteuningsinstrumenten (zowel binnen cultureel als bij andere domeinen zoals onderwijs) heel vaak niet in aanmerking door o.m. specificiteit of kleinschaligheid.

Het reglement kan er mee voor zorgen dat bepaalde ambachten en vakgebieden die nog weinig beoefend worden, niet verloren zouden gaan. Het creëert ruimte in de carrièreplanning van vakmensen om hun ambacht-kennis te kunnen doorgeven. Zij zullen in het reglement een kleine maar betekenisvolle ondersteuning vinden voor hun (erfgoed)vakmanschap en creatief erfgoedberoep.

Dit reglement kan niet enkel in Vlaanderen maar ook internationaal een verschil maken in een ruimer landschap van opleiding en meesterschap in immaterieel cultureel erfgoed en in het kader van Living Human Treasures programma's.

Criterium maatschappelijke relevantie

Het reglement stelt in artikel 6 een aantal criteria voorop voor het toekennen en bepalen van de bedragen van de beurzen. Het derde criterium heeft het over de maatschappelijke relevantie van het vakmanschap. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vindt het weliswaar waardevol dat aanvragers zouden reflecteren over hun maatschappelijke relevantie, maar hij meent dat dit geen criterium mag zijn om aanspraak te kunnen maken op een beurs. Maatschappelijke relevantie als criterium biedt teveel ruimte voor interpretatie en kan onmogelijk eenduidig gedefinieerd worden. Het is bovendien niet wenselijk dat in het kader van dit reglement verschillende aanvragen beoordeeld zouden worden vanuit een afweging welke praktijk meer of minder relevant voor de samenleving wordt geacht. Om kritische reflectie op de eigen positie in de aanvraag te behouden zou dit criterium vervangen kunnen worden door een criterium dat de nadruk legt op de maatschappelijke context waarin het vakmanschap wordt beoefend en doorgegeven, met oog voor het falen van de markt en de maatschappelijke druk op het vakmanschap. Op die manier kan er nadruk worden gelegd op duiding van de noodzaak tot ondersteuning binnen een maatschappelijke situering.

Ondersteuning vanuit het (erfgoed)veld

Het reglement kan op een veelheid aan vakmanschap van toepassing zijn, denk aan creatieve ambachtelijke technieken maar in principe ook binnen vakgebieden in diverse maatschappelijke domeinen, zoals bv. visserij of landbouw. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed meent dat het daarom van groot belang is om het reglement zo breed mogelijk te communiceren en daarbij tevens voluit de netwerken in te schakelen van o.m. sectororganisaties, steunpunten, de cultureel-erfgoedcellen, etc. Deze organisaties kunnen tegelijk ook worden aangemoedigd om vakmensen te ondersteunen bij het opstellen en indienen van een dossier.

Toezicht op correct gebruik

Er zou strikt op moeten worden toegezien of het reglement effectief wordt aangesproken waarvoor het bedoeld is. Het reglement houdt immers wegens zijn inclusieve en flexibele formulering (die de sectorraad in de geest onderschrijft), ook wel een zeker risico in voor oneigenlijk gebruik, bv. door personen die de beurzen willen inzetten als middel om een boost aan hun carrière te geven. Het reglement voorziet niet in duidelijke (in het reglement opgenomen) controlemechanismen om hier een veiligheid tegen in te bouwen.

Organisatie van de beoordeling

De ingediende dossiers worden intern door de administratie beoordeeld. Daarbij is wel de mogelijkheid voorzien om externe experts te betrekken. De reden voor een beoordeling vanuit de administratie is dat het moeilijk is om vooraf in te schatten welke soorten vakmanschap aan bod zullen komen in de aanvraagdossiers, met als gevolg dat ook het op voorhand samenstellen van een commissie met de benodigde specifieke kennis in deze fase onmogelijk is.

Lange termijn

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed hoopt dat dit experimenteel reglement positieve effecten zal ressorteren en de subsidielijn in de toekomst zal worden verdergezet. Wanneer dat gebeurt kunnen meer controlemechanismen tegen oneigenlijk gebruik worden ingebouwd, en zou de procedure van de beoordeling moeten kunnen worden bijgestuurd en verlengd om externe expertise bij de beoordeling te betrekken.

Tekstuele suggestie

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed heeft een suggestie voor een tekstuele verduidelijking. Artikel 1, 4° luidt “meester: een persoon wiens vakmanschap kan gezien worden als een vorm van immaterieel cultureel erfgoed, d.i. als kennis en praktijken die een gemeenschap of groep heeft overgeërfd gekregen en die belangrijk geacht wordt om door te geven aan toekomstige generaties”. Met het laatste deel van de zin wordt bedoeld dat de kennis en praktijken belangrijk geacht worden door de gemeenschap of groep, maar het wordt niet expliciet zo benoemd en kan foutief geïnterpreteerd worden. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed stelt voor om de tekst in deze zin aan te passen:

“meester: een persoon wiens vakmanschap kan gezien worden als een vorm van immaterieel cultureel erfgoed, d.i. als kennis en praktijken die een gemeenschap, groep of, in sommige gevallen, een individu, heeft overgeërfd gekregen en die zij belangrijk achten om door te geven aan toekomstige generaties.

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Herman Baeten, voorzitter

Jorijn Neyrinck, ondervoorzitter

Lieselotte Moortgat, secretaris